

CENTRUM BADANIA OPINII SPOŁECZNEJ

SEKRETARIAT 629 - 35 - 69, 628 - 37 - 04
ZESPÓŁ REALIZACJI
BADAŃ 621 - 07 - 57, 628 - 90 - 17
INTERNET: <http://www.korpo.pol.pl/cbos>

UL. ŻURAWIA 4A, SKR.PT.24
00 - 503 W A R S Z A W A
TELEFAX: 629 - 40 - 89
E-mail: cbos@pol.pl

BS/79/27/91

STOSUNEK POLAKÓW DO INNYCH PAŃSTW

Komunikat z badań

Warszawa, luty 1991 r.

W przeprowadzonym w lutym¹ 1991 sondażu¹ badano m.in. stosunek Polaków do 23 krajów. Respondenci określali temperaturę swoich uczuć do nich posługując się skalą termometru od -50 do +50°, przy czym temperatury ujemne oznaczały chłodny, temperatury dodatnie - ciepły, a 0° - obojętny stosunek do danego państwa. Ponadto ankietowani wskazywali kraje, z którymi, ich zdaniem, Polska powinna zacieśniać współpracę, oraz te, z którymi powinna ją ograniczać.

Pytania w obu omawianych kwestiach zadawano już po raz czwarty, co pozwala prześledzić ewolucję stosunku Polaków do wybranych państw poczynając od października 1987 r. Porównania z rokiem 1987 mogą obejmować 16 państw, a z rokiem 1990 - 22 państwa.

"Termometr emocjonalny"

Najczęściej sympatią są obdarzane rozwinięte kraje Zachodu: USA, Francja, Włochy, Szwecja, Wielka Brytania i Japonia (tab.1). Ciepły stosunek do nich deklaruje 90-78% badanych, chłodny zaś nie więcej niż 3%, co skutkuje wysokimi temperaturami średnimi. Wśród wysoko uprzemysłowionych państw Zachodu najchłodniej są traktowane Niemcy. Uzyskały one o 16% mniej temperatur dodatnich niż Japonia i o 28% mniej niż USA. Średnia temperatur dla tego kraju jest trzykrotnie niższa niż średnia dla Stanów Zjednoczonych.

Spośród państw Europy Wschodniej największą sympatią (76% wskazań) cieszy się Litwa i Węgry. Litwa - mimo nieco większego niż Węgry odsetka temperatur ujemnych - ma nieco wyższą od nich średnią temperatur; świadczy to o częstszym podawaniu przez ankietowanych wyższych temperatur dodatnich niż niższych ujemnych.

Przewagę uczuć ujemnych nad dodatnimi odnotowano w odniesieniu do: Iraku, Kuby i ZSRR. Średnia temperatur dla tych państw jest ujemna. Również Izrael charakteryzuje ujemna średnia, chociaż więcej osób darzy go sympatią niż niechęcią. Oznacza to, że respondenci częściej deklarowali najniższe temperatury ujemne niż najwyższe dodatnie.

¹ "Świat wokół nas" (4) - badanie zrealizowano w dniach 2-5 lutego 1991 r. na ogólnopolskiej próbie losowej dorosłej ludności (N=1500).

Tabela 1

w procentach

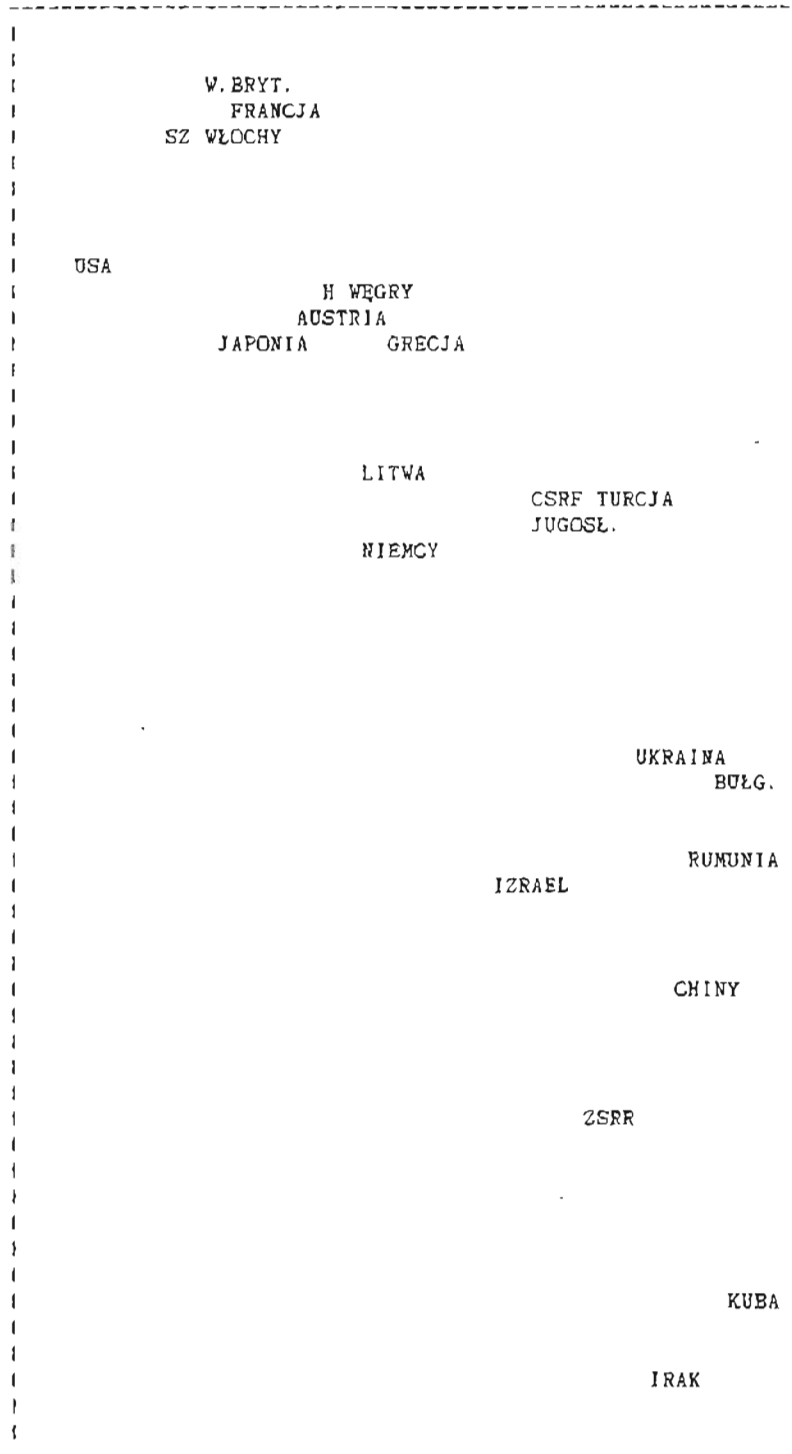
Państwa	Sympatia do wybranych państw określona na skali termometru:			Średnia temperatura w stopniach
	temperatury dodatnie	0°	temperatury ujemne	
USA	90	7	2	30
Francja	87	11	1	24
Włochy	83	16	0,3	22
Szwecja	79	20	1	22
W. Brytania	81	16	1	21
Japonia	78	19	2	21
Litwa	76	18	5	19
Austria	75	23	1	18
Węgry	76	20	3	17
Hiszpania	67	31	2	14
Czechosłowacja	72	18	10	13
Grecja	64	33	2	13
Jugosławia	61	33	6	11
Niemcy	62	18	19	10
Turcja	46	46	7	7
Bułgaria	51	38	11	6
Ukraina	45	36	19	4
Rumunia	36	38	25	2
Chiny	33	45	20	1
Izrael	35	35	29	-1
Kuba	21	42	36	-7
ZSRR	30	24	45	-8
Irak	8	19	72	-25

Interesujące, choć trudno interpretowalne, wyniki dała analiza czynnikowa temperatur uczuć respondentów wobec wybranych państw (rys. 1). Można przyjąć, że oś pozioma jest złożeniem wymiaru dobrobyt - ubóstwo oraz demokracja - totalitaryzm. Oś pionowa może być interpretowana jako wymiar sympatii - niechęci. Na obydwie wymiary wyraźny wpływ ma ocena wydarzeń w Zatoce Perskiej i stron w niej uczestniczących.

I tak, przesuwając się po osi poziomej, można dostrzec, iż najkorzystniej na pierwszym z naszych wymiarów są oceniane Stany Zjednoczone wraz z grupą czterech państw europejskich i Japonia. Na drugim krańcu osi znalazły się kraje komunistyczne i większość (poza Czechosłowacją i Węgrami) postkomunistycznych oraz Irak.

Analiza drugiego wymiaru wskazuje na bardzo silne oddziaływanie oceny stron biorących udział w wojnie na Bliskim Wschodzie. Stany Zjednoczone (prawdopodobnie ze względu na wiodącą rolę w tym konflikcie) znalazły się nieco niżej niż czwórka państw europejskich, aczkolwiek tworzą wraz z nimi najkorzystniej ocenianą grupę. Na drugim końcu tego wymiaru znalazł się Irak, któremu towarzyszą kraje nieco lepiej oceniane, sprzyjające mu Kuba i ZSRR.

Rys. 1. Wyniki analizy czynnikowej temperatur
uczuć wobec wybranych państw

SZ - Szwecja; H - Hiszpania

Zmiany stosunku Polaków do innych państw
w latach 1987-1990

W ciągu ostatniego roku najbardziej wzrosła średnia temperatura uczuć dla Niemiec (o 16°, z -6 do +10°), najbardziej zaś zmalała dla ZSRR (o 16°, z +8 do -8°; tab.2). Istotny przyrost sympatii odnotowano w odniesieniu do: Chin (o 6°), Litwy (o 5°), Ukrainy (też o 5°) oraz Hiszpanii (o 3°), zmalała natomiast do Węgier (o 3°) i Rumunii (o 3°).

Tabela 2

w stopniach

Państwa	Średnia temperatura uczuć według terminów badań:			
	X'87	X'88	II'90	II'91
USA	13	20	28	30
Francja	12	17	22	24
Włochy	13	17	23	22
Szwecja	-	17	21	22
W. Brytania	5	14	21	21
Japonia	24	24	22	21
Litwa	-	-	14	19
Austria	-	15	17	18
Węgry	11	14	20	17
Hiszpania	8	10	11	14
Czechosłowacja	8	6	11	13
Grecja	-	10	11	13
Jugosławia	8	7	10	11
Niemcy*	-3	6	-6	10
Turcja	-	4	6	7
Bulgaria	6	5	6	6
Ukraina	-	-	-1	4
Rumunia	0	-5	5	2
Chiny	10	9	-5	1
Izrael	-8	-6	-2	-1
Kuba	6	1	-6	-7
ZSRR	13	9	8	-8
Irak	-	-	-	-25

* W poprzednich latach pytano o RFN.

W porównaniu z 1987 rokiem najbardziej poprawiła się opinia Polaków o USA, Wielkiej Brytanii, Niemczech i Francji (średnie temperatury uczuć wzrosły odpowiednio o: 17, 16, 13 i 12°), pogorszyła zaś o: ZSRR, Kubie i Chinach (obniżenie średnich o: 21 13 i 9°). Niewielki spadek wartości tego wskaźnika zarejestrowano także w przypadku Japonii (3°).

W całym analizowanym okresie utrzymuje się stała tendencja do wzrostu wskaźnika sympatii wobec: USA, Francji, Szwecji, Grecji, Turcji i Izraela. Rosnąca do 1990 r. sympatia do Wielkiej Brytanii w ostatnim roku nie zmieniła się. Ciągły spadek temperatury uczuć odnotowano w odniesieniu do: ZSRR, Kuby i Japonii.

Największym zmianom w tym okresie ulegał stosunek emocjonalny do: ZSRR, USA, Wielkiej Brytanii, Niemiec, Chin, Kuby, Francji, Włoch i Rumunii. Zastanawiające, że obok krajów przechodzących w ostatnich latach silne przeobrażenia i wstrząsy wewnętrzne (ZSRR, Chiny, Rumunia, Niemcy), w grupie tej znalazły się także państwa stabilne (USA, Wielka Brytania, Kuba, Francja i Włochy). Wydaje się, że jest to skutek zmian zachodzących w Polsce. Największe ich nasilenie przypadało na lata 1988 - 1990, i w tym okresie wskaźnik sympatii wobec krajów stabilnych ulegał największym przemianom.

Z kim współpracować?

Najczęściej postulowano zacieśnianie współpracy ze Stanami Zjednoczonymi oraz pozostałymi krajami Zachodu, w tym także z Niemcami (tab.3). Spośród państw Europy Wschodniej najczęściej wskazywano na Czechosłowację i Węgry.

Wśród państw, z którymi należy ograniczać współpracę wymieniano przede wszystkim: Izrael, Kubę i ZSRR. Więcej osób opowiadało się za ograniczeniem niż rozwojem kontaktów z: Izraelem, Kubą, Rumunią, Bułgarią i Irakiem.

Tabela 3

w procentach

Państwa	Z którymi z krajów powinniśmy zacieśnić współpracę, aby poprawić naszą sytuację, a z którymi ograniczyć?	
	zacieśnić	ograniczyć
USA	93	3
Japonia	83	4
Wielka Brytania	82	3
Francja	81	3
Niemcy	76	10
Włochy	74	4
Szwecja	73	4
Austria	72	5
Czechosłowacja	60	11
Węgry	58	9
Hiszpania	48	10
Litwa	48	15
ZSRR	47	40
Grecja	42	12
Jugosławia	38	17
Turcja	36	18
Ukraina	36	23
Chiny	35	25
Irak	28	31
Bułgaria	25	31
Rumunia	22	37
Izrael	17	48
Kuba	16	46

W ciągu ostatniego roku najbardziej wzrosła atrakcyjność Niemiec (o 9% zwiększyła się liczba osób uważających, że należy z nimi zacieśnić współpracę i o 13% zmniejszyła się grupa postulujących jej ograniczenie), Ukrainy (odpowiednio: zacieśnić - o 5% i ograniczyć - o 13%) i Turcji (+4% i -11%) - tabela 4 i 5. Znacznie zmalała liczba respondentów domagających się ograniczenia współpracy z Kubą (-12%), Chinami, Jugosławią i Grecją (po -10%).

Spadła atrakcyjność Izraela (o 19% zmniejszyła się grupa zwolenników zacieśniania współpracy i o 12 wzrósł odsetek opowiadających się za jej ograniczeniem) i Związku Radzieckiego (odpowiednio: -14 i +8). Są to jedyne państwa, z którymi, zdaniem większej liczby osób niż przed rokiem, powinniśmy ograniczyć współpracę.

Tabela 4

w procentach

Państwa	Z którymi z krajów powinniśmy zacieśnić współpracę, aby poprawić naszą sytuację?			
	X'87	X'88	II'90	II'91
USA	77	90	95	93
Japonia	86	92	88	83
W. Brytania	41	86	89	82
Francja	49	83	88	81
Niemcy	53	83	67	76
Włochy	42	72	82	74
Szwecja	-	79	83	73
Austria	-	78	76	72
Czechosłowacja	33	52	67	60
Węgry	35	64	72	58
Litwa	-	-	49	48
Hiszpania	18	53	47	48
ZSRR	53	60	61	47
Grecja	-	43	40	42
Jugosławia	24	49	37	38
Turcja	14	45	34	36
Ukraina	-	-	31	36
Chiny	45	71	35	35
Irak	-	-	-	28
Bułgaria	19	43	29	25
Rumunia	13	21	25	22
Izrael	9	26	36	17
Kuba	-	31	15	16

Tabela 5

w procentach

Państwa	Z którymi z krajów powinniśmy ograniczyć współpracę?			
	X'87	X'88	II'90	II'91
Izrael	31	46	36	48
Kuba	-	42	58	46
ZSRR	24	32	32	40
Rumunia	28	53	42	37
Bułgaria	17	33	35	31
Irak	-	-	-	31
Chiny	9	14	35	25
Ukraina	-	-	37	23
Turcja	21	28	29	18
Jugosławia	11	27	27	17
Litwa	-	-	22	15
Grecja	-	23	22	12
Czechosłowacja	13	26	15	11
Hiszpania	7	20	18	10
Niemcy	12	11	23	10
Węgry	10	17	11	9
Austria	-	9	7	5
Szwecja	-	7	5	4
Włochy	5	10	6	4
Japonia	1	3	4	4
Wielka Brytania	8	7	4	3
Francja	4	6	5	3
USA	7	6	4	3

W porównaniu z 1987 r. znacznie wzrosło zainteresowanie współpracą z Wielką Brytanią (o 41%), Francją (o 32%), Włochami (także o 32%) i Hiszpanią (o 30%). Mniej atrakcyjnymi partnerami niż przed czterema laty są obecnie Chiny, ZSRR, Izrael i Bułgaria.

x

x x

Reasumując: podobnie jak przed rokiem państwa Zachodu cieszą się największą sympatią i są, zdaniem ankietowanych, najatrakcyjniejszymi partnerami naszego kraju. Najwięcej niechęci wzbudza: Irak, ZSRR, Kuba i Izrael. Wybierając państwa, z którymi Polska powinna współpracować, respondenci kierują się nie tylko osobistymi sympatiami, ale także przewidywanymi korzyściami wynikającymi ze współpracy. Świadczy o tym wyższa, niż wskazywałyby na to deklarowane uczucia, pozycja na liście atrakcyjnych partnerów Niemiec, Związku Radzieckiego i Iraku, oraz niższa - Litwy.

Wydaje się, że w ubiegłym roku zakończył się okres przewartościowań opinii będących rezultatem przemian ustrojowych naszego kraju i związanej z tym zmiany wizerunku poszczególnych państw, lansowanego w środkach masowego przekazu. Największe zmiany opinii w ostatnim roku dotyczą Związku Radzieckiego i Niemiec, a więc państw ulegających w tym okresie zasadniczym przeobrażeniom.